

DATUM
2020-10-20
ERT DATUM
2020-06-26

DIARIENR
2020/137-4
ER BETECKNING
Ju2020/02293/SSK

Regeringen
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

2020/137–4 En ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret (SOU 2020:29)

Statskontoret behandlar i detta remissvar sina synpunkter på betänkandet från Psykförsvarsutredningen. I remissvaret behandlar vi de förslag som ligger inom Statskontorets kompetensområden.

Sammanfattning av Statskontorets synpunkter

Statskontoret tillstyrker utredningens förslag om:

- att myndigheter ska vara skyldiga att rapportera incidenter som avser informationspåverkan. Vårt ställningstagande gäller under förutsättning att skyldigheten inte blir mer omfattande än vad som framgår av förslaget.
- att den nya myndigheten bör ledas av en generaldirektör och ha ett insynsråd.

Statskontoret avstyrker utredningens förslag om:

- att inrätta ett nationellt centrum vid den nya myndigheten. Samverkan mellan myndigheterna bör kunna lösas på annat sätt.

Statskontoret tar inte ställning till utredningens förslag om:

- att det bör inrättas en ny myndighet eller vilka uppgifter den i så fall ska ha. Vi anser att det saknas väsentliga underlag för att kunna bedöma detta.
- resursbehov och finansiering för den nya myndigheten.

Statskontoret delar utredningens bedömningar om behovet av att utveckla arbetet och öka samordningen inom området psykologiskt försvar. Vi delar också utredningens bedömningar om den nya myndighetens lokalisering, men lyfter fram att det finns motstridiga mål som regeringen behöver ta ställning till.

Eftersom regeringen redan har aviserat att det ska inrättas en myndighet för psykologiskt försvar lyfter Statskontoret i remissvaret fram ett antal frågor som regeringen bör beakta i den fortsatta beredningen.

I det följande redovisar vi också bakgrunden till våra ställningstaganden.

Det behövs en utveckling av arbetet med och ökad samordning inom området psykologiskt försvar

Statskontoret delar regeringens och utredningens bedömning att arbetet och förmågan inom det psykologiska försvaret behöver utvecklas. Det arbete som bedrivs i dag behöver också samordnas i högre utsträckning. Statskontorets kartläggning av myndigheternas arbete inom det psykologiska försvaret 2017 visade att det fanns behov av tydligare styrning från regeringens sida och behov av ökat stöd till myndigheterna i deras arbete inom området. Det fanns också en stor efterfrågan på kunskap och utbildning.¹

Det saknas underlag för att bedöma om en ny myndighet för psykologiskt försvar är det bästa alternativet

Statskontoret tar inte ställning till förslaget att inrätta en ny myndighet för psykologiskt försvar (avsnitt 9.2.2)

I kommittédirektivet har regeringen inte lämnat något utrymme för utredningen att redovisa alternativa förslag till en ny myndighet. Utredningen presenterar därför inte några alternativ eller belyser eventuella nackdelar med förslaget. Statskontoret kan därför inte ta ställning till förslaget i dess nuvarande form.

Statskontoret kan visserligen se vissa fördelar med en ny myndighet för psykologiskt försvar. Bland annat skulle en ny myndighet kunna öka fokus på det psykologiska försvaret och bidra till en höjd ambitionsnivå. Det skulle också innebära en målmedveten satsning på att stärka samhällets allmänna förmåga inom det psykologiska försvaret. Statskontoret menar dock att finns ett antal frågor som skulle behöva en närmare genomlysning innan regeringen inrättar den nya myndigheten.

Enligt vår bedömning har utredningen exempelvis inte förklarat på vilket sätt förslaget kommer att leda till en bättre styrning, ledning och samordning av det psykologiska försvaret. Statskontoret har tidigare bedömt att det finns överlappningar mellan olika myndigheters verksamheter när det gäller frågor om informationspåverkan, och att det därmed finns en risk för att resurserna inte används effektivt.² Det förhållandet kommer inte ändras av utredningens förslag, eftersom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) är den enda myndighet vars verksamhet direkt berörs av förslaget om att inrätta en ny myndighet. Istället kommer det skapas nya gränssytor mellan den nya myndigheten,

---

¹ Statskontoret (2017:5). *Myndigheternas arbete med psykologiskt försvar*.

² Statskontoret (2017:5). *Myndigheternas arbete med psykologiskt försvar*.

MSB och exempelvis försvarsunderrättelsemyndigheterna, Säkerhetspolisen och Polismyndigheten. Det är därför viktigt att analysera och tydliggöra ansvarsfördelningen mellan de berörda myndigheterna.

Statskontoret bedömer också att den nya myndigheten behöver ha en bredare kompetens och möjlighet att dra nytta av olika erfarenheter av att arbeta med frågor som rör det psykologiska försvaret. Vi vill därför betona vikten av att både organisationskommittén och den nya myndigheten arbetar strategiskt med kompetensförsörjningen redan i uppstartsfasen för att även få in personal som inte i dag arbetar inom berörda verksamheter på MSB.

En obligatorisk incidentrapportering bör införas om det sker inom de ramar som utredningen föreslår

Statskontoret tillstyrker förslaget om en skyldighet för myndigheter att rapportera incidenter som rör informationspåverkan (avsnitt 9.4.5)

Statskontoret delar utredningens bedömning att det finns skäl att införa en skyldighet att rapportera in allvarliga incidenter om informationspåverkan till den nya myndigheten. Samtidigt vill vi framhålla att skyldigheten bör hållas inom de föreslagna ramarna och endast omfatta incidenter som allvarligt kan påverka den rapporterade myndighetens förmåga att utföra sina uppgifter. Detta för att hålla den administrativa bördan för myndigheterna på en rimlig nivå.

Ett nationellt centrum bör inte inrättas vid den nya myndigheten

Statskontoret avstyrker förslaget om att inrätta ett nationellt centrum vid den nya myndigheten (avsnitt 10.2)

Statskontoret delar visserligen utredningens bedömning att det är centralt för den nya myndigheten med en välfungerande samverkan med andra berörda myndigheter. Men enligt Statskontoret saknas det underlag och en analys av mervärdet av ett sådant centrum i förhållande till ordinarie myndighetssamverkan på området. Som Statskontoret tidigare konstaterat bör regeringen vara återhållsam med att ställa särskilda krav på samverkan.³ Istället för att ställa särskilda krav på samverkan kan regeringen skapa goda förutsättningar för samverkan, exempelvis genom att se till att det inte finns hinder för samverkan i myndigheternas instruktioner

---

³ Statskontoret (2016:26). *Utvecklad styrning – om sammanhållning och tillit i förvaltningen.*

eller andra regelverk. Erfarenheterna visar också att det är viktigt att samverkan får utvecklas över tid och utifrån myndigheternas behov.⁴

Centrumets uppgifter ligger också nära myndighetens huvuduppgift att stödja, stärka, samordna och utveckla samhällets samlade motståndskraft inom det psykologiska försvaret, samt att identifiera, analysera och kunna möta otillbörlig informationspåverkan. Statskontoret ser därmed en risk för överlappningar och att det skapas en osäkerhet kring myndighetens respektive centrumets roll inom det psykologiska försvaret.

Statskontoret anser också att en utgångspunkt bör vara att den nya myndigheten ska kunna utföra sitt uppdrag med egna resurser, utan att låna in personal från andra myndigheter.

Myndigheten bör ledas av en generaldirektör och ha ett insynsråd

Statskontoret tillstyrker att myndigheten, om den inrättas, ska vara en enrådighetsmyndighet med ett insynsråd (avsnitt 11.1)

Enrådighet med insynsråd är den absolut vanligaste ledningsformen för statliga myndigheter. Statskontorets vill samtidigt lyfta fram att enligt vår erfarenhet är ofta skälen för att inrätta ett insynsråd ganska otydliga, liksom föreställningarna om vad insynsrådet ska göra.⁵ Inför den fortsatta beredningen av förslaget bör regeringen därför tydliggöra och renodla syftet med insynsrådet för den nya myndigheten. Syftet bör också vara styrande för sammansättningen av rådet.

Det saknas underlag för att bedöma resursbehov och finansiering

Statskontoret tar inte ställning till förslagen om resursbehov och finansiering (avsnitt 12.4)

Statskontoret bedömer att det är svårt att ta ställning till förslagen om resursbehov eftersom utredningen inte redovisat någon analys av personalbehoven. För vissa andra kostnader hänvisar utredningen i sitt förslag till vissa nyckeltal, men utan att redovisa vilka. Därmed saknas information om vilka antaganden som legat till grund för förslagen.

Utredningens förslag innebär en väsentlig kostnadsökning: över 100 miljoner kronor mer per år jämfört med de kostnader som MSB har inom området i dag.

---

⁴ Statskontoret (2017). *Frivillig samverkan mellan myndigheter – några exempel* (Om offentlig sektor).

⁵ Statskontoret (2014:4). *Myndigheternas ledningsformer – en kartläggning och analys*.

Mot bakgrund av detta anser Statskontoret att behoven behöver bli mer grundligt utredda. Utredningen har inte heller redovisat vilka omprioriteringar som krävs inom ramen för anslagen 2:4 och 2:6, eller inom utgiftsområdet i övrigt.

I tidigare remissvar och rapporter har Statskontoret noterat att de kostnader som det initialt innebär att starta en ny myndighet ofta blir förbisedda.⁶ Statskontoret ser därför positivt på att utredningen i sitt förslag har tagit höjd för att den nya myndigheten kommer behöva extra resurser i uppstartsfasen. Samtidigt saknas även i denna del förslag om hur kostnaderna ska finansieras.

Det finns skäl som talar både för och emot att lokalisera myndigheten till Stockholmsområdet

Statskontoret delar utredningens analys och bedömning av faktorer som kan påskynda processen (avsnitt 13.2–13.3)

Statskontoret anser att utredningen har gjort en korrekt analys kring lokaliseringen. Erfarenheterna från omlokaliseringar av statliga myndigheter visar att personalen oftast inte följer med om pendlingsavståndet blir för långt. Det tar dessutom vanligtvis ganska lång tid innan en myndighets verksamhet återgår till samma nivå som innan flytten.⁷ Även behoven av samverkan är ett rimligt skäl för utredningens förslag. Därmed finns enligt vår bedömning flera relevanta skäl för en placering i Stockholmsområdet. Samtidigt har regeringen en uttalad ambition att inga nya myndigheter ska lokaliseras i Stockholm.⁸ Statskontoret vill därför lyfta fram att det här finns två motstridiga mål som regeringen måste ta ställning till i den fortsatta beredningen.

Statskontoret delar för övrigt utredningens bedömning att en skyndsam tillsättning av en organisationskommitté kan bidra till att påskynda processen.

---

⁶ Se t.ex. Remissvar 2015/203-4 *Mål och myndighet – en effektiv styrning av jämställdhetspolitiken* (SOU 2015:86), Statskontoret (2010). *När flera blir en – om nyttan med enmyndigheter* (Om offentlig sektor) och Statskontoret (2016:22). *Ombildningen till en sammanhållen polismyndighet*. Delrapport 1.

⁷ Se t.ex. Riksrevisionen (2009:30). *Omlokalisering av myndigheter*.

⁸ Se t.ex. Budgetpropositionen för 2020, utgiftsområde 2.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Erik Nyberg och utredare Sara Sundgren, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Sara Sundgren